

Verkiezingen Oost-Timor

Van guerrillastrijder tot president van het volk

■ **Belangrijkste kandidaten speelden een rol in onafhankelijkheidsstrijd**

REPORTAGE

Edwin Mooibroek
Baucau, Oost-Timor

Na bijna tien jaar onafhankelijkheid zijn de vrijheidsstrijders nog altijd de helden van Oost-Timor. De belangrijkste kandidaten voor de presidentsverkiezingen van zaterdag hebben allemaal een grote rol gespeeld in de onafhankelijkheidsstrijd. De bevolking kan kiezen uit twaalf kandidaten, in juni volgen parlementsverkiezingen.

De pijn uit het gewelddadige verleden zit diep bij de 1,1 miljoen inwoners van het vroegere Oost-Timor, nu Timor-Leste geheten. Nadat het gebied zich als kolonie van Portugal net had vrijgevochten, viel Indonesië er in 1975 binnen. Tijdens de 24 jaar durende Indonesische overheersing kwamen naar schatting tussen de 100 duizend en 180 duizend mensen om het leven. Veel mensen hebben familie verloren tijdens de Indonesische overheersing, of hebben meegevochten voor de vrijheid.

De strijd voor onafhankelijkheid werd aangevoerd door Fretilin, het Revolutionaire Front voor een Onafhankelijk Oost-Timor. Fretilin is nu als politieke partij de grootste in het parlement. "Mijn hele familie stemt op Fretilin", vertelt een vrouw op een verkiezingsbijeenkomst in Baucau, na Dili de grootste stad van het land. "Mijn broer is in de Indonesische tijd om het leven gekomen. Hij was met Fretilin naar de bergen getrokken, maar werd door het Indonesische leger opgepakt en vermoord."

Zo'n tweeduizend mensen zijn op de bijeenkomst afgekomen. Ze worden opgezweept met Fretilin-strijdliederen. "Levend of dood, alleen Fretilin", wordt gezongen. Overal is de vlag te zien die ook in de onafhankelijkheidsstrijd werd gebruikt. Op de bijeenkomst wordt een minuut stilte gehouden en gebeden voor alle mensen die zijn omgekomen tijdens de Indonesische bezetting. "Als jullie op Fretilin stemmen krijgen alle veteranen die hebben gevochten voor de vrijheid financiële compensatie", zo wordt beloofd.

Francisco Guterres is de presidentskandidaat van Fretilin. In Timor-Leste is hij beter bekend onder zijn strijdnaam 'Lu-Olo'. Hij zegt 24 jaar vanuit de bergen te hebben gevochten tegen de Indonesische overheersing. "Ik heb gestreden voor de mensen", zegt hij. "Ik ben samen met mijn mensen gegroeid. Ik weet wat hun verwachtingen zijn. Het volk is trots op de vrijheid, het was een gezamenlijke strijd en beslissing. We hebben gewonnen. Als guerrillastrijder heb ik de helft van mijn missie volbracht door de mensen vrij te maken. Mijn volgende missie is het land te redden en president van het volk te worden."

Guterres was vijf jaar geleden ook al presidentskandidaat. Hij moest het toen in de tweede ronde afleggen tegen de huidige president Ramos Horta. Die kreeg de steun van de partij van een andere onafhankelijkheidsstrijder en huidig premier Xanana Gusmao. Een dergelijk scenario zou zich nu weer kunnen voordoen. De partij van Gusmao heeft nu openlijk de steun uitge-

Aanhangers van de Partido Democratico, gisteren in de straten van hoofdstad Dili.

FOTO AFP

.....
'Als guerrilla heb ik de helft van mijn missie volbracht, nu wil ik president van het volk worden'

sproken voor de kandidatuur van de oud-legerchef die lokaal bekend is onder zijn strijdnaam Taur Matan Ruak. Hij was tijdens de Indonesische overheersing de laatste commandant van het guerrillaleger. De kansen voor Guterres en de huidige

president Ramos Horta lijken daarvoor flink te zijn afgenomen. Maar de mogelijke verkiezingsuitkomst is moeilijk te voorspellen; Timor Leste kent geen opiniepeilingen.

Ook al zijn de problemen na bijna tien jaar zelfstandigheid nog altijd erg groot, de inwoners zijn trots op de onafhankelijkheid. "Het leven is moeilijk, maar we zijn tenminste vrij", vertelt een oudere man. Een van de jongste landen ter wereld is ook een van de armste. Een groot deel van de bevolking leeft onder de armoedegrens. Ook in de afgelopen tien jaar waren er geweldsexplosies. In 2006 was er een grote crisis, president Ramos Horta overleefde een moordaanslag en na de parlements-

verkiezingen in 2007 brak er geweld uit. "Ik ben ervan overtuigd dat we na deze verkiezingen het geweld achter ons kunnen laten. De mensen willen het niet meer", zegt Francisco Guterres.

De inwoners van Timor Leste lijken voor een betere toekomst te blijven vertrouwen op de leiders die hun onafhankelijkheid brachten. Op de verkiezingsbijeenkomst van Fretilin weten ze het wel. "Ik stem op Lu-Olo omdat hij vocht voor onafhankelijkheid", zegt de 29-jarige Julio. "Ik ook, hij is de kandidaat van Fretilin", vertelt de 40-jarige Ana. "We moeten de Fretilin-vlag verdedigen, familieleden zijn ervoor gestorven."

Cfk-deskundige Rowland overleden

De Amerikaanse scheikundige Frank Sherwood Rowland is zaterdag op 84-jarige leeftijd overleden. Sherwood sprak in 1974 met de Mexicaan Mario Molina het vermoeden uit dat de ozonlaag werd aangeast door de toen populaire cfk's. De twee geleerden werden in eerste instantie door collega's en de chemische industrie belachelijk gemaakt. Maar mede door hem zitten er nu geen cfk's meer in de meeste spuitbussen en koelkasten. In 1994 kreeg Rowland samen met de Nederlander Crutzen en Molina de Nobelprijs voor Scheikunde, voor hun onderzoek naar het gat in de ozonlaag.

Olie-import VS met tien procent afgenomen

De Verenigde Staten worden steeds minder afhankelijk van buitenlandse olie en slagen erin om meer eigen brandstofreserves op te bouwen. Dat staat in een rapport dat gisteren werd gepubliceerd door het Witte Huis. Het rapport komt op het moment dat de populariteit van president Obama in het verkiezingsjaar aan het terugzakken is, onder meer vanwege de stijgende brandstofprijzen. De teneur van het rapport is dat het juist nu de goede kant op gaat. De olie-import nam het afgelopen jaar met tien procent af. De binnenlandse olieproductie nam toe.

VN: 6 miljoen mensen in Noord-Korea lijden honger

In Noord-Korea lijden miljoenen mensen aan de gevolgen van voedseltekort. Vooral vrouwen, kinderen en ouderen lopen het risico op ernstige gezondheidsproblemen. Dat heeft Marzuki Darusman, de speciale rapporteur van de Verenigde Naties voor Noord-Korea, gisteren laten weten. Volgens Darusman kampen ongeveer 6 miljoen mensen in de geïsoleerde stalinistische staat met een chronisch voedseltekort. Onder meer mislukte oogsten zijn daar debet aan. Dit jaar zal de situatie niet verbeteren, voorspelt Darusman.

Honderden doden bij stammenstrijd Zuid-Soedan

Twee stammen in het Afrikaanse land Zuid-Soedan zijn afgelopen week slaags geraakt. Daarbij zijn ongeveer 220 doden en 150 gewonden gevallen. Zeker driehonderd vrouwen en kinderen zijn waarschijnlijk ontvoerd. Leden van de Murle-stam vielen vrijdag en zaterdag een gebied van de rivaliserende stam Lou Nuer aan. De belagers stalen ongeveer 100.000 koeien. Zuid-Soedan werd vorig jaar onafhankelijk van Soedan. Na een lange oorlog zijn er veel wapens achtergebleven. De stammen gebruiken die wapens tegenwoordig in gevechten om land en vee.

Italiaanse burgemeester: Burgers, sterf nu even niet

De burgemeester van het Zuid-Italiaanse dorp Falciano heeft zijn inwoners opgedragen 'voor zover mogelijk niet het tijdelijke voor het eeuwige leven te verruilen'. In het dorp vlak bij Caserta is namelijk geen begraafplaats en ruzie met het naburige dorp maakt het ook onmogelijk mensen daar ter aarde te bestellen. Falciano – een plaats met ongeveer 4000 inwoners – wil nu op eigen terrein een begraafplaats creëren. Tot die tijd mag er niemand sterven. Dorpsbewoners hebben al stukken grond aangeboden voor de bouw van de begraafplaats.